

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z mezinárodního setkání mladých romanistů v Brně

Ve dnech 12. až 14. dubna 2023 se na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (dále jen „PrF MU“) konalo v pořadí již 17. mezinárodní setkání mladých romanistů (něm. *17. Treffen Junger Romanisten*), přesněji řečeno Kolegia mladých romanistů (něm. *Kollegium Junger Romanisten*). Vůbec poprvé se tak členové kolegia setkali právě v České republice, což lze z hlediska PrF MU i s přihlédnutím k tomu, že působištěm uskupení je primárně německé prostředí, považovat za úspěšný počín.

Úvodem se jeví jako vhodné představit samotné Kolegium mladých romanistů (dále také jako „kolegium“). Jedná se o neformální sdružení doktorandů a postdoktorandů působících na katedrách či institutech římského práva v Německu a Rakousku, kteří realizují vzájemnou akademickou spolupráci s tematikou římského práva. Při svých výročních setkáních, která se konají pravidelně od roku 2007 typicky na jaře, si členové kolegia vzájemně představují své odborné práce, případně projekty svých disertačních či habilitačních prací, o kterých následně diskutují optikou významu a funkce římského práva v dnešní právní vědě a výuce. Přitom se jednotliví účastníci seznamují s dalšími kolegy, a to nejen ze zemí německého prostředí, ale i s kolegy z dalších zemí, zejména Itálie, menšinově pak z České republiky, Maďarska a dalších zemí střední Evropy.

Jinými slovy, kolegium představuje poměrně stále uskupení romanistů, kteří se s roční pravidelností scházejí při svých odborných konferencích v německém jazyce, pořádaných předem zvolenou institucí. Pro letošní rok se touto institucí z rozhodnutí kolegia učiněného při setkání z loňského května na Maceratské univerzitě stala již zmiňovaná brněnská právnická fakulta, a to na návrh dlouholetého člena kolegia a odborného asistenta katedry dějin státu a práva PrF MU *Radka Černocho*, který se zároveň ujal veškerých organizačních záležitostí spojených s přípravou a hladkým průběhem celé mezinárodní akce.

Co se týká brněnského setkání mladých romanistů, to se výbornou organizací a zajímavou obsahovou náplní důstojně zařadilo do série již proběhlých úspěšných setkání mladých romanistů z minulých let, jak vyplynulo i z pozitivních ohlasů jednotlivých účastníků setkání. I tentokrát se setkání stalo pro členy kolegia vhodnou příležitostí prezentovat svým zahraničním protějškům výsledky svého výzkumu v oblasti římského práva, čímž naplnilo svůj účel. Celkově se setkání zúčastnilo na 20 účastníků, z toho 11 aktivně s příspěvkem. Pro odborný příspěvek bylo v programu vymezeno celkem 75 minut včetně prostoru pro diskusi.

První den romanistického setkání spočíval v zásadě ve večerním příjezdu účastníků a v úvodní neformální večeři. Druhý den setkání ve čtvrtek ráno přivítal přítomně v zasedací místnosti PrF MU *Jaromír Tauchen*, vedoucí katedry dějin státu a práva PrF MU, a zároveň také hlavní organizátor a garant odborného programu setkání *Radek Černoch*. Po úvodních řečech následoval odborný program rozprostřený do obou zbývajících dní, tedy čtvrtku i pátku. Organizačně byl program rozvržen na části, vždy po dvou příspěvcích a následné pauze. Jednotlivé části poté byly moderovány vybranými členy kolegia.

Po odborné stránce byla celá konference započata příspěvkem ředitele Archeologického ústavu Akademie věd ČR *Balázsem Komoróczy*m na téma římské vojenské a politické

strategie vůči germánským kmenům ve středním Podunají za vlády císaře *Marca Aurelia* ve světle archeologických pramenů. Tím byla konference velmi zajímavě zahájena z pohledu spřízněného oboru archeologie a dějin starověku s vhodným zaměřením v podstatě k lokálnímu tématu spojenému s císařským obdobím Říma. Po přestávce následoval příspěvek *Pavla Saláka* coby garanta výuky římského práva PrF MU, a to o vztazích mezi českými a německými romanisty v meziválečném období za využití prací romanistů *Otakara Sommera* a *Miroslava Boháčka*, které se dochovaly v archivu Akademie věd ČR. Bratrskou adopci (*adoptio in fratrem*) a další instituty jako dar mezi manžely či majetkové postavení vdovy následně optikou úvah při studiu syrsko-římské právní knihy, méně známého východořímského pramene práva, představila *Elena Pezzato* z Boloňské univerzity.

Po obědové pauze následoval příspěvek *Julie Kathariny Horn* z univerzity v Münsteru, v jehož rámci představila své úvahy o římských právnících, římské jurisprudenci jako prameni práva a právnickém dobrozdání (*responsa prudentium*). Konkrétně za stanovení série výzkumných otázek, zda římscí právníci vnímali sami sebe jako zákonodárce, jak prezentovali svou normativní činnost v rámci své expertní skupiny, do jaké míry byla závaznost jejich výroků dána jejich autoritou a zda tyto závěry mohou ovlivnit dnešní výzkum *Digest*. O římskoprávní konfiskaci a institutu císařské velkorysosti ve 4. století n. l. poté odprezentoval svůj příspěvek *Robin Reponow* z Ruprechto-Karlový univerzity v Heidelbergu a rozebral v něm vybrané fragmenty císařské konstituce z počátku 4. století (CIL III, 12044 a 13569) o restituci nezákonně zabavených majetků. Posledně jmenovaným příspěvkem byl druhý den konference po odborné stránce naplněn. Poté už byl pro účastníky setkání přichystán neformální společensko-kulturní program v podobě komentované prohlídky Villy Tugendhat, po které se všichni účastníci setkání přesunuli ke společné večeři.

Poslední den konference byl zahájen dvojicí vystoupení akademiků z vídeňského Institutu římského práva a antických právních dějin. Jako první představil svůj příspěvek *Michael Binder* na téma zvláštních problémů týkajících se aktivní a pasivní legitimace po vzniku manželství dítěte v otcovské moci. Na vybraných příkladech se *Binder*, který v Brně nevystupoval poprvé (brněnští posluchači se s jeho římskoprávním referátem mohli seznámit naposledy na mezinárodním setkání Ph.D. studentů právních dějin, které se konalo v září 2022), pokusil ilustrovat, jakým způsobem mohlo dítě žalovat či být žalováno v souvislosti s věnem (lat. *dos*). Jako druhý pak vystoupil *Stefan Johannes Schmatzberger* s příspěvkem pojmenovaným doslovně *Liebe und Diebe Sachentwendung aus Anlass der Ehescheidung in D. 25.2.22 pr.* (*Láska a zloději – přenechání majetku u příležitosti rozvodu podle D.25.2.22 pr.*). V rámci rozboru citovaného fragmentu byl posluchačům blíže představen institut žaloby zvané *actio rerum amorarum*, a to na pozadí principu formulového procesu *condemnatio pecuniaria* spočívajícího v odsouzení k úhradě předem stanovené peněžní částky. Prostřednictvím této žaloby mohl být žalován obecně ten, kdo si neoprávněně přisvojil majetek, pokud byl tento majetek odňat s úmyslem dosáhnout rozvodu, ke kterému následně skutečně došlo.

Následoval referát *Benedicta Waltera* z Ruhr-Universität Bochum o materiální rovnosti věřitelů, který byl mimo jiné ilustrován na vztahu smlouvy o zástavě ruční (*pignus*) a privilegii. Tento vztah pak přednášející zkoumal prizmatem otázky, zda římské právo rozlišovalo odlišné postavení privilegovaných a zajištěných věřitelů, anebo z hlediska hmotného práva uplatňovalo rovnost věřitelů. S dalším příspěvkem o nepříliš zpracovaném tématu vystoupil *Norbert Pozsonyi* ze Szegedské univerzity. Ten se ve svém vystoupení

věnoval mimosoudnímu smíru a jeho praxi, včetně kauce k dostavení se k soudu (*vadimonium*). Po polední přestávce vystoupila *Emese Újvári* z Debrecenské univerzity na téma odpovědnosti dědiců úředníků magistratury, které doplnila doloženými příklady z oblasti jmenování opatrovníků magistráty. Na základě této praxe lze pozorovat soukromoprávní odpovědnost magistrátů, a to ačkoliv byl výkon této pravomoci, tj. vybrat osiřelci vhodného poručníka, v Římě spojován především s veřejným právem. Poslední vystoupení si pro závěr celého setkání připravil *Salvatore Marino* z Neapolské univerzity Fridricha II., a to s biografickým příspěvkem pojednávajícím o italském spisovateli a dramatikovi *Silviu Pellicovi*, který byl za svou protistátní činnost odsouzen rakouskou monarchií k smrti, přičemž mu byl tento trest zmírněn k doživotnímu žaláři ve vězení na hradě Špilberk. Současně příspěvek pojednával také o Pellicově soudci *Antoniu Salvottim* a jejich společné vazbě k římskému právu.

S ukončením diskuse v rámci poslední dvojice příspěvků by patrně klasická konference směřovala ke svému závěru. Tradičním závěrečným bodem setkání mladých romanistů je porada kolegia, v rámci které bývá vyhodnoceno právě proběhlé setkání a rovněž rozhodováno o místě setkání příštího. Tak bylo přítomnými členy kolegia konstatováno, že letošní 17. setkání proběhlo úspěšně a bez větších komplikací, s poděkováním za organizaci brněnské právnické fakultě. Na základě zájmu účastníků setkání z italské Padovské univerzity bylo poté rozhodnuto o tom, že 18. setkání mladých romanistů se uskuteční 30. až 31. května 2024 v Padově. Nato byla konference ukončena slovem hlavního organizátora *Radka Černocho*, který ještě všechny přítomné pozval na odpolední a večerní program v podobě komentované prohlídky historického centra města Brna a společné večeře.

Závěrem této zprávy lze říci, že první setkání mladých romanistů na našem území lze co do kvality organizace i odborného programu hodnotit jako velmi vydařené. Taková zapojení českých romanistů do obdobných mezinárodních aktivit nelze než kvitovat, zvláště pak jedná-li se o spolupráci s kolegy z Německa a dalších států s nezpochybnitelným přínosem pro vývoj romanistického bádání a studium římského práva.

Jan Kabát*

---

* Mgr. Jan Kabát, katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity. E-mail: Jan.Kabat@law.muni.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6469-0491>.